

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

Batya – Wife of King Solomon Part 4

1. שבת ל ע"א

" כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו שערים זה בזה. אמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה. פתח ואמר (תהלים כד, ז): "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד". רהטו בתריה למיבלעיה, אמרו: "מי הוא זה מלך הכבוד?" אמר להו: "ה' עזוז וגיבור". חזר ואמר: "שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד. מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה", ולא נענה. כיון שאמר (דברי הימים ב ו, מב): "ה' אלוקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון "

When Solomon built the Temple and sought to bring the Ark into the Holy of Holies, the gates clung together and could not be opened. Solomon uttered twenty-four songs of praise, as in his prayer there are twenty-four expressions of prayer, song, etc. ([I Kings 8](#)), and his prayer was not answered. He began and said: "Lift up your heads, O you gates, and be you lifted up, you everlasting doors; that the King of glory may come in" ([Psalms 24:7](#)). Immediately, the gates ran after him to swallow him, as they thought that in the words: "King of glory" he was referring to himself, and they said to him: "Who is the King of glory?" ([Psalms 24:8](#)). He said to them: "The Lord strong and mighty, the Lord mighty in battle" ([Psalms 24:8](#)). And he said again: "Lift up your heads, O you gates, yea, lift them up, you everlasting doors; that the King of glory may come in. Who then is the King of glory? The Lord of hosts; He is the King of glory. Selah" ([Psalms 24:9-10](#)), and he was not answered. When he said: "O Lord God, turn not away the face of Your anointed; remember the good deeds of David Your servant" ([II Chronicles 6:42](#)), he was immediately answered, and a fire descended from Heaven ([II Chronicles 7:1](#)). At that moment, the faces of all of David's enemies turned dark like the charred bottom of a pot. And all of Israel knew that the Holy One, Blessed be He, forgave him for that sin.

2. סנהדרין קד ע"ב

" אמר רב יהודה אמר רב: בקשו עוד למנות אחד [רש"י – שלמה]. באה דמות דיוקנו של אביו ונשטחה לפניהם ולא השגיחו עליה. באה אש מן השמיים ולחכה אש בספסליהם ולא השגיחו עליה. יצאה בת קול ואמרה להם (משלי כב, כט): "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשוכים". מי שהקדים ביתי לביתו, ולא עוד אלא שביתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלוש עשרה שנה, "לפני מלכים יתיצב לפני חשוכים בל יתיצב", ולא השגיח עליה. יצאה בת קול ואמרה (איוב לד, לג): "המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני ומה ידעת דבר".

Rav Yehuda says that Rav says: They sought to enumerate one more, King Solomon, in the list of kings with no share in the World-to-Come. The image of the face of his father, King David, came and prostrated itself before them, pleading to omit Solomon from the list, and they paid it no heed. A fire came from Heaven and the fire scorched their benches [*safseleihem*], and they paid it no heed. A Divine Voice emerged and said to the members of the Great Assembly: "Do you see a man diligent in his business? He shall stand before kings; he shall stand not before obscure men" ([Proverbs 22:29](#)). See the greatness of Solomon, who preceded construction of My House, the Temple, to the construction of his house. Moreover, My House he built quickly, in just seven years, and his house he constructed in thirteen years. Therefore, "he shall stand before kings; he shall stand not before obscure men," and it is inappropriate to enumerate him among the wicked. And they paid it no heed. A Divine Voice emerged and said: "Shall His recompense be as you will it? For you loathe it, so that you must choose, and not I? Therefore, speak what you know" ([Job 34:33](#)). Only God, and not the people, determines who has a share in the World-to-Come.

3. דברים יז, טז – יז

" טז רק, לא ירבה-לו סוסים, ולא ישיב את-העם מצרמה, למען הרבות סוס; ויהוה, אמר לכם, לא תספון לשוב בדרך הזה, עוד יז ולא ירבה-לו נשים, ולא יסור לבבו; ונסף וזהב, לא ירבה-לו מאד."

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

Moreover, he shall not keep many horses or send people back to Egypt to add to his horses, since the LORD has warned you, "You must not go back that way again." And he shall not have many wives, lest his heart go astray; nor shall he amass silver and gold to excess.

4. בבא מציעא קטו, ע"א

" דתניא: "ולא ירבה לו נשים". רבי יהודה אומר: מרבה הוא ובלבד שלא יהיו מסירות את לבו. רבי שמעון אומר: אפילו אחת והיא מסירה את לבו הרי זה לא ישאנה. אם כן מה תלמוד לומר "ולא ירבה לו נשים"? אפילו כאביגיל. "

As it is taught in a mishna (*Sanhedrin 21a*) concerning the mitzvot of a king: "And he should not multiply wives for himself, that his heart not turn away" ([Deuteronomy 17:17](#)). Rabbi Yehuda says: Hemay accumulate many wives for himself, provided that they are not like those who turn his heart from reverence for God. Rabbi Shimon says: Even one who turns his heart away, he should not marry her. If so, why is it stated: "He shall not multiply wives for himself"? This teaches that even with regard to wives like Abigail, who was righteous and prevented David from sin (see I Samuel chapter 25), he is forbidden to have many. In this case, Rabbi Shimon does not interpret the rationale of the verse, while Rabbi Yehuda does interpret its rationale.

5. מל"א יא, א-ח

" א והמלך שלמה, אהב נשים נכריות רבות--ואת-בת-פרעה: מואביות עמניות אדמית, צדנית חתית. ב. מן-הגוים, אשר אמר-יהוה אל-בני ישראל לא-תבאו בהם והם לא-יבאו בכם, אכן יטו את-לבבכם, אחרי אלהיהם--בהם דבק שלמה, לאהבה. ג. ויהי-לו נשים, שרות שבע מאות, ופלגשים, שלש מאות; ויטו נשיו, את-לבו. ד. ויהי, לעת זקנת שלמה, נשיו הטו את-לבבו, אחרי אלהים אחרים; ולא-היה לבבו שלם עם-יהוה אלהיו, כלבב דוד אביו. ה. וילך שלמה--אחרי עשתרת, אלהי צדנים; ואחרי מלכם, שקץ עמנים. ו. ויעש שלמה הרע, בעיני יהוה; ולא מלא אחרי יהוה, כדוד אביו. ז. אז יבנה שלמה במה, לכמוש שקץ מואב, בהר, אשר על-פני ירושלים; ולמלך, שקץ בני עמון. ח. וכן עשה, לקל-נשיו הנכריות, מקטירות ומזבחות, לאלהיהן. ט. ויתאנף יהוה, בשלמה: כי-נטה לבבו, מעם יהוה אלהי ישראל, הנראה אליו, פעמים. י. ויצוה אליו, על-הדבר הזה, לבלתי-לקח, אחרי אלהים אחרים; ולא שמר, את אשר-צוה יהוה. "

King Solomon loved many foreign women in addition to Pharaoh's daughter—Moabite, Ammonite, Edomite, Phoenician, and Hittite women, from the nations of which the LORD had said to the Israelites, "None of you shall join them and none of them shall join you, lest they turn your heart away to follow their gods." Such Solomon clung to and loved. He had seven hundred royal wives and three hundred concubines; and his wives turned his heart away. In his old age, his wives turned away Solomon's heart after other gods, and he was not as wholeheartedly devoted to the LORD his God as his father David had been. Solomon followed Ashtoreth the goddess of the Phoenicians, and Milcom the abomination of the Ammonites. Solomon did what was displeasing to the LORD and did not remain loyal to the LORD like his father David. At that time, Solomon built a shrine for Chemosh the abomination of Moab on the hill near Jerusalem, and one for Molech the abomination of the Ammonites. And he did the same for all his foreign wives who offered and sacrificed to their gods.

6. שבת דף נו עמוד ב

" אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר שלמה חטא - אינו אלא טועה, שנאמר 'ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו' (יא, ד), 'כלבב דוד אביו' הוא דלא הוה - מיחטא נמי לא חטא. אלא מה אני מקיים ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ההיא כרבי נתן דרבי נתן רמי כתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו והכתיב כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא הכי קאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלהים אחרים ולא הלך והכתיב אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב שבקש לבנות ולא בנה... והכתיב: 'ועש שלמה הרע בעיני ה'?' (יא, ו) אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו, ולא מיחה, מעלה עליו הכתוב כאילו חטא.

Rabbi Shmuel bar Nahmani said that Rabbi Yonatan said: Anyone who says that King Solomon sinned is nothing other than mistaken, as it is stated: "And his heart was not perfect with the Lord his God, as was the heart of David, his father" ([1 Kings 11:4](#)). By inference: Solomon's heart was not equal to the heart of David, his

HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

father; however, he also did not sin. However, how then do I establish the meaning of the verse: "For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart after other gods" ([I Kings 11:4](#))? That verse is in accordance with the statement of Rabbi Natan; as Rabbi Natan raised a contradiction between the two parts of the verse. On the one hand, it is written: "For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart after other gods." On the other hand, isn't it written: "And his heart was not perfect with the Lord his God, as was the heart of David his father," indicating that Solomon's heart was not equal to the heart of David his father; however, he also did not sin? Rather, the verse says as follows: For it came to pass, when Solomon was old, that his wives turned away his heart, in an attempt to spur him to go after other gods; however, he did not go after them. The Gemara asks: Isn't it written: "Then did Solomon build [yivne] an altar for Kemosh, the abomination of Moab, in the hill that is before Jerusalem, and for Molech, the abomination of the children of Ammon" ([I Kings 11:7](#)), indicating that Solomon did in fact stray after idols? The Gemara answers: This can be understood to mean that Solomon sought to build an altar for idols but did not build it.

רש"י: "כל האומר שלמה חטא: בעבודה זרה - אינו אלא טועה."

7. מלבי"ם, מלכים א יא, ד

"ויהי לעת זקנת שלמה: גברה ההטיה עד שהטו את לבבו אחרי אלהים אחרים. ובאר הדבר שלא תחשוב שהוא עצמו עבד ע"ז ח"ו, רק שלא מיחה בנשיו שעבדו אלהים אחרים, ובזה נתגלה שלא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו, שאז היה אהבת ה' גוברת על אהבת נשיו והיה מגרש אותן מעל פניו."

8. כלי יקר מלכים א יא, א

"שבחר בנכריות רבות להיות שוטר ומושל בהן והם רבות מכל אומה ואומה כדי שתהיה נכנעת אל ישראל ... ואת בת פרעה אהב לזה התכלית להיכנע תחתיו. וכן מואביות שיהיה מואב נכנע אליו. וזהו שאמר: 'מן הגוים אֶשָׁר אָמַר ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תִבְאוּ בָהֶם וְהֵם לֹא יָבֹאוּ בְכֶם אֲכַן יִטּוּ אֶת לְבַבְכֶם אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם בָּהֶם דָּבַק שְׁלֹמֹה לְאַהֲבָה' (פסוק ב) שלא היה ראוי לאיש חכם מכל אדם לידבק בהם, אבל התכלית היה לאהבת את השי"ת... להכניעם תחת עבודת ה' ויראתו כדי שיהיו כל העמים קורים בשם ה' ונכנעים אל המלך שלמה עבד ה'."

9. מלבי"ם מלכים א ג, א

ויתחתן שלמה את פרעה...: אחר שהכין מלכותו בקרב עמו, הכין אותה גם נגד מלכי ארץ אשר סביב לו במה שהתחתן עם מלך גדול מושל ממשל רב בימים ההם, ובזה ימצא עזר מצריו מבחוץ.

10. דעת מקרא מלכים א, יא, א

"והמלך שלמה אהב נשים נוכריות: פרש הכתוב את תארו (המלך) כדי לרמוז שלנישואי שלמה עם הנשים הנכריות - שנמנו ודאי עם בנות מלכיהם וגדוליהם של הארצות השכנות - הייתה משמעות מדינית (נישואין דיפלומטיים בלשון ימינו). כפי שפרש בפרשה הקודמת בענין נישואיו עם בת פרעה.

11. שיר השירים א, ט

"לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעייתי"

I have likened you, my darling, To a mare in Pharaoh's chariots: